

YENİ BİR UYAK TÜRÜ MÜ?

Bedri AYDOĞAN*

Kaynaklar ünsüz olmak koşuluyla bir ses benzerliğini yarım; biri ünlü biri ünsüz olmak koşuluyla iki ses benzerliğini tam; biri ünlü olmak koşuluyla ikiden çok ses benzerliğini ise zengin uyak olarak tanımlanmışlardır. Ünlünün yeri değişebilir. Başta, ortada ve sonda olabilir. İki ünsüz benzerliği üzerinde kaynakların çoğu durmamıştır. Uyak konusunda araştırmalar yaparken üç kaynakta çift ünsüz benzerliği üzerinde durulduğunu, ancak yazarların bu benzerliğe yaklaşımlarının farklı olduğunu belirledik. Bu benzerlik kaynakların ikisinde yarım, birinde tam uyak olarak değerlendirilmiştir. İki ünsüz benzerliğine dayanan uyaktan söz eden kaynakların biri Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi İlköğretim Öğretmenliği Lisans Tamamlama Programına ait bir ders kitabıdır. Bu kitabın uyak bölümünde yarım uyak “*Şiirin ahengi, dize sonlarında, belli aralıklarla yinelenen bir ünsüz ile sağlanıyorsa buna yarım uyak denir.*” (1) sözleriyle tanımlanmıştır. Sonra da,

“Kuru kütük yanmayınca tüter mi?

Ak göğsün üstünde çimen biter mi?

Vakti gelmeyince bülbül öter mi?

Öter gider bir gözleri sürmeli” Karacaoğlan (2)

örneği verilerek tüter, biter, öter sözcüklerindeki t sesinin uyağı sağlayan ses olduğu belirtilmiştir. Arkasından “*Kimi zaman yarım uyakta bir ünsüz yerine iki ünsüz benzeşir, bu durumda şiirin ahengi daha da arttırılmış olur.*” (3) denilerek şu örnek verilmiş:

“Bak kelerle kirpilerin **derdine**

Tâ beseher kurbağanın **viridine**

Atmasalar Kaf Dağı’nın **ardına**

Yıkardı âlemi hemen ejderha” Aşık Ömer (4)

Burada **r – d** ünsüzlerinin benzeşmesi söz konusu. İki ünsüzün benzeşmesine dayanan bir uyak örneğine ilk kez bu kaynaktan rastladım. Bu benzerlik yarım uyak olarak nitelenmişti. Oysa yarım uyak, incelediğim kaynakların hepsinde tek ünsüz benzerliği olarak tanımlanmıştı. Dolayısıyla bu örnek kabul görmüş yarım uyak tanımına aykırı düşmekteydi.

Bu konuyla ilgili bir örnek de Cem Dilçin’in Türk Şiir Bilgisi kitabında yer almaktadır. Halk şiirinde uyağa değinirken üç dörtlükten oluşan semaiye yer verir.

* Yrd. Doç. Dr., Çukurova Üniv., Fen-Edeb. Fak.

“Gevherî der ben bir *merdim*
 Yüreğimden çıkmaz *derdim*
 Sen bir kuzu ben bir *kurdum*
 Seni benden sakınırım” Gevheri (5)

Cem Dilçin, bu semainin yukarıda alıntıladığımız üçüncü dördlüğünde yer alan merdim, derdim, kurdum sözcülerindeki benzerliği yarım uyak olarak değerlendirmektedir. Burada rd ünsüzleri benzeşmektedir. Yani iki ünsüz benzerliği vardır. Oysa Cem Dilçin yarımuyağı “*Bir tek ünsüz benzerliğine dayanan uyaktır.*” (6) diye tanımlıyor. Böyle olunca da bir çelişki ortaya çıkıyor.

Doğan Kaya, Anonim Halk Şiiri adlı kitabında tam uyağın örneklerini aktardığı kısımda iki ünsüz benzeşmesine dayanan şu örneği verir:

“Al elmanın *dördünü*
 Sev yiğidin *merdini*
 Kimselere vermesin
 Hak ayrılık *derdini*” (7)

Örneğin yer aldığı başlık altında herhangi bir bilgi verilmediği gibi bir açıklama da yapılmamıştır. Halbuki örnekler birbirine eşit değildir. Alıntıladığımız dörtlükte iki ünsüz benzeşmesi vardır. Diğer örnekler bir ünlü bir ünsüz benzerliğine dayanmaktadır. Kaynaklarda çok az yer aldığı için, iki ünsüz benzerliği üzerinde özellikle durmak, altını çizmek gerekir. Bunun yapılmaması iki ünsüz benzerliğinin dikkati çekmediğini düşündürmektedir. Fark edildiği halde bir değerlendirme yapılmadıysa, bu da mevcut tanımlardan ayrı düşülmek istenmediği biçiminde yorumlanabilir. Kesin olan ise, bir yorum yapılmasa da, iki ünsüz benzerliğinin Doğan Kaya tarafından tam uyak olarak kabul edilmesidir.

Konudan söz eden üç kaynaktan ikisi aynı benzerlik için yarım, biri tam uyak demektedir. Sorun burada başlamaktadır. Ben de bir yazımda aynı konuya değinmiş ve bu özellikteki örneklerin sayıca ne oranda olduğunun belirlenmesi gerektiğini, sayıca az ise istisnai bir durum olarak kabul edileceğini, çok ise tanımların gözden geçirilebileceğini söylemiştim (8). O zamandan bu yana bazı taramalar yaparak bu konudaki araştırmalarını sürdürdüm. Âşık Veysel, Ali İzzet Özkan, Bayburtlu Zihni, Dadaloğlu, Efkari, Emrah, Fehmi Gür, Ferrahi, Feymani, Karacaoğlan, Köroğlu, Kuloğlu, Pir Sultan Abdal, Reyhani, Ruhani, Ruhsati, Seyrani ve Sümmani'nin şiirlerini tarayarak örnekler buldum. Bu örnekleri verdikten sonra bir yoruma gitmeye çalışacağız. Örneklerin yanındaki ilk numara şiir, ikincisi sayfa numarasıdır. İki ünsüz benzerliğine dayanan uyaklar şiirin ana uyağını oluşturuyorsa ilk dörtlükten sonra sadece ana uyaklı olan dördüncü dizeleri aldık. Alıntılardaki yazım yanlışlarına müdahale etmedik.

ALİ İZZET ÖZKAN

- Hançer bakışların düşmüş *kastı*ma
Kırpiklerin asker çeker *üstü*me
Habersiz bir baskın geçti *postu*ma
Hemen kırallığın ilân eyledi 31-s.85
- Tâ anadan doğma merdoğlu *merdim*
Kahpe karı gibi bacı değilim
Korkmayız tilkidен kurdoğlu *kurdum*
Kapı kapı gezen böcü değilim 60-s.120
- Kaşlar erkânıharp eder *kastını*
Kargı kırpik şehit eder *dostunu*
Seferberlik eller zehir *tastını*
Bal şerbeti deyi verdi ölüyom 65-s.126
- Selam söylen Al'izzet'in *dostuna*
Şu mektubu alın verin *destine*
Yuva yapın bizim evin *üstüne*
Her sabah her sabah ötüşün kuşlar 90-s.154
- Bir güzelin sarhoşuyam *mestiyim*
Yanaklar üstünde meyhanesi var
O güzelin mecnun'uyum *dostuyum*
Leylâ kıza benzer nişanesi var 92-s.157
- Ağlayı ağlayı gezdim *yurtları*
Memlekette per perişan hallar var
Tâ öteden beri halkın *dertleri*
Sorulmamış lal olası diller var 93-s.158

Arzuhalim iyi oku Sübhanım
 Eşkiyalar yurda oldu yur**d**umuz
 Tilki kovdu ülkesinden aslanım
 Kedi oldu aslanımız kur**d**umuz

...

Lokman gelse çaresizdir der**d**imiz

...

İdam oldu yiğidimiz mer**d**imiz 124-s.197

AŞIK VEYSEL

Ne zaman toprakla birleşir cis**m**im
 Cümle mahlûk ile bir olur is**m**im;
 Ne hasudum kalır, ne de bir has**m**ım
 Eski düşmanlarım olur dostlarım

4-s.112

Güzelliğin on par'etmez
 Bu bendeki aş**k** olmasa
 Eğlenecek yer bulaman
 Gönlümdeki köş**k** olmasa

...

Âşıklarda meş**k** olmasa

...

Fikir başka baş**k**' olmasa 13-s.122

Ansızın kalbimde uyanan aş**k**ın
 Mübarek cemalin görünce çoşar
 Gerdan yaylasında gördüğüm köş**k**ün
 Adalet tahtını kutrunca çoşar.

16-s.125

Veysel Őatır beyan eder *derdini*
Terk edemem ezberini *virđini*
Dilim tutup soramadım *yurdunu*
Yala mıydı, kasaba mı, köy müydü? 18-s.127

BAYBURTLU ZİHNİ

Gamdan hisâr oldu meskenim *yurdum*
Tükenmez âvâzım okunmaz *virđim*
Üç değil beş değil yüz oldu *derđim*
Yüklendi gam yüküm kiralandı gel 10-s.88x

DADALOĞLU

AŐađıdan Yusuf PaŐam geliyor
Düşmanına karşı koyan *merđ* olur
Şahin kocasa da vermez avını
Aslı kurt yavrusu, yine *kurt* olur
...
Ölenece yüreğime *derđ* olur
...
Korkarım ki, düşman konar, *yurđ* olur
...
Zalım düşman üstümüze *merđ* olur 11-s.186

Askerimi çekem dağın *ardına*
Seni yakarım da ateş *ördüne*
Öldürür arpa ekerim *yurduna*
Sen de gönlünle gel, hey Kozanoğlu 16-s.192

Güzeller yaylası Harmancı *yurdu*
 Nice oldu Çukurova'nın *kurdu*
 Aralıkta kalmış Hacılar *Kürd'*ü
 Altı arap atlı beyler nicoldu 26-s.207

İnanmayan gelsin baksın *maşkına*
 Altın tasta bâde içmiş *aşkına*
 Ben ilâyık gördüm sultan *köşküne*
 Dört çevresi sümbül ilen *gülinen* 41-s.231

Aradım da en son buldum *dengimi*
 Yâr hasmıylan çıkıp ettim *cengimi*
 Sen söyle, ben doldurayım *cöngümü*
 Muhabbetlik aramızdan gitmesin 44-s.234

Bekledi de şu Yozgat'ın *ardını*
 Çekeriz de Bozoklu'nun *derdini*
 Çok şükür İsmail tuttu *yurdunu*
 Çapanoğlu Mustafa'ya kalmadı dünya 71-s.265

EFKÂRİ

Avrupalı şarkı sayar *Kürt* gibi
 Ahenkleri doğru bir aç *kurt* gibi
 Türk şarkısı yiğitleme *mert* gibi
 Uymuş metanete hayırlı olsun 33-s.140

Terk eylesem meskenimi *yurdumu*
 Zalim felek bırakmıyor *ardımı*
 Tellâl gibi gezdirip de *derdimi*
 Sorup satsam da bir satmasam da bir 42-s.146

Öğrenciler yersiz yurtsuz **fert** olmaz
Elin yeri senin olup **yurt** olmaz
Çakaldan türüyen yavru **kurt** olmaz
Meşhurdur ki her şey aslına çeker
Herkes sürer tarlasın eker 103-s.189

Yad milletin gör **ardını**
Düşün sen kendi **derdini**
Kendin koru öz **yurdunu**
Atatürk böyle sevilir 119-s.205

Bugün bulduk diye dünü unuttuk
Nâmert çağırırız bazı **meritleri**
Öyle bir zamana geldik yetiştik
Aç tilkiler meyden okur **kurtlara**
...
Mülâyimlik düştü eski **seritlere**
...
Türetir de salar acı **deritlere** 184-s.263

Ne düşman tanır ne de **dostunu**
Bir suç islese de örter **üstünü**
Aldanma giymiştir kuzu **postunu**
Kendi kılığında kurt mu ararsın? 191-s.266

Saltanat elinden **yurt** kayıp oldu
Ağlasak ne olur gülssek ne olur?
Dinleyen yok dava **dest** kayıp oldu
Yaşasak ne olur ölssek ne olur? 195-s.268

EMRAH

Emrah mey yerine hûş etti *zehri*
 Tuttı ebr-i âhım mâh-ı *dehri*
 Elin sitem sözi feleğin *kahrı*
 Etti genç ömrümde ihtiyâr beni” 31-s.100

Çok çektim feleğin vcevr ile *kahrın*
 Ben kere nûş ettim tas ile *zehrin*
 Boş olsun şarab-ı saki-i *dehri*
 Lebinden emdirmez mestâneleri34-s.103

Dedim ölüm vardır dedi *aynımda*
 Dedim zulüm vardır dedi *boynumda*
 Dedim ak memeler dedi *koynumda*
 Dedim ver ağzıma söyledi yok yok 46-s.116

Emrah çekmeyince çile-i *kahrı*
 Kemâle yüz tutmaz gönüller *şehri*
 Neylesün vefasız dâne-i *dehri*
 Kaf-ı kanaatda ankadır gönül 48-s.118

Zatın sıfatını şahın *ismini*
 Nebinin şeklini nurun *resmini*
 Adedin aslını ruhun *cismini*
 Kimi sordu kimi sormadan geçti 56-s.318

Emrah âşıkların gayet *merdidir*
 Gülistân-ı bezmin goncâ *verdid*
 Derûnumda dedim aşkın *derdid*
 Sûret-i zâhirde yare değildi 128-s.197

Mihr- veř tábân iken gönlümdeki *bedrüm* benüm
Meclis-i ‘uşşâkîde ‘âlâ idi *sadrım* benüm

Çünkî Emrâhî bilmedi ol bî-vefâ *kadrüm* benüm
Tâ kıyâmet haşre dek yansın tutuşsun ağlasun 281-s.354

Dilimizde yevm-veş hû zikri der tâ subha dek
Ol sebebdendür ki pinhân oldu bezm-i *kavmimiz*

...
Kalbimiz sâfidür sa’yı kulûbî fehm ider
Münkirân ehlinedür bezm içre ta’n u *levmimiz*

Âşkuz matlûbımız Leylâ değül Mecnûn gibi
Rûz u edeb Ebrâhî Mevlâdan rızâdur *revmimiz* 349-s.429

FEHMİ GÜR

Yetişir, çektiğin elin *kahrını*,
Verseler içersin ölüm *zehrini*;
Daha yapamazsın gönül *şehrini*,
Artık bir tarafa kay Fehmi, Fehmi. 142-s.280

Elinden tutanın yapış *deştine*,
Çalışma kimsenin sakın *kastine*;
Bahar geldi çayır çimen *üstüne*,
Gülşen bahçesine var neni neni. 158-s.298

Düşer oldum bir güzelin *aşkına*,
Aklımı başımdan aldı da gitti.
Gelip oturmadı gönül *köşküne*,
Bizi yerden yere çaldı da gitti. 181-s.321

Yılanlar, çıyanlar yerler *cismimi*,
Baş taşıma yazan olmaz *ismimi*,
Kitabın üstüne basın *resmimi*,
Ahabplarım, birer tane alacak. 192-s.332

Düşme kimsenin *kastına*,
Yapış, o yarin *destine*;
Silahsız düşman *üstüne*,
Varmanın zamanı değil. 213-s.353

İsyanım çok imiş benim *dostuma*,
Saman da bastırır belki *postuma*;
Diktiğim fidanlar düşmüş *kastıma*,
Bir su bağlayacak dere bulamam. 242-s.382

Mihneti var, kederi var, *derdi* var,
Çobanı var, koyunu var, *kurdu* var;
Hırsız var, haini var, *merdi* var,
Salınıp meydana çıkma güzelim. 316-s.456

Derine mi düşmüş bilmem *derdini*,
Çekmiş gider bu yaranın *dördünü*,
Benim gibi bulamamış *merdini*,
Zehir zıkkım olmuş aşî Leyla'mın. 382-s.525

Esirgeme benden, söyle *derdini*,
Çok aradım bulamadım *merdini*;
Ben de çektim bu yaranın *dördünü*,
Benim gibi kadere mi dargınsın? 392-s.536

FERRAHİ

Ver hele gönlünü güzel *dostuna*
Bak neler doldurur senin *destine*
Azaların isbat olur *üstüne*
Sanma ki yalnız kul şahit olur s.22

Kimisine mekân verdin *yurt* verdin
Kimisine sabır verdin *ört* verdin
Şu genç yaşta çaresiz bir *dert* verdin
Yaptın bana halûk halûk eyledin s.37

Ali yıktı kalelerin *burcunu*
Darmadağın etti gâvur *harcını*
Bu dünyada ödemiştir *borcunu*
Hak'kın didârını görmez mi Ali s.62

Verdiğine şükrederek
Hak'kı buldun *zikrederek*
Her işleri *fikrederek*
Bildin Mevlâna Mevlâna s.65

Âşık bilmez dostu ile *hasmını*
Kalple çizip yaptım onun *resmini*
Yaklaştım yanına sordum *ismini*
Öğrenmek istedim ismini sordum s.78

Attılar kuyuya şehit *kastına*
Cebrail yetişti Mevlâ *dostuna*
İhlâs ile çıktı suyun *üstüne*
Ağlar Yakup ağlar Yusuf'um diye s.84

Yirmi altı milyon Türk oğlu **Türküz**
Muhammed yüzünden biz nura **garkız**
Durmadañ döneriz sanki bir **çarkız**
Bu bizim dönüşü görün efendim s.95

Gece gündüz sayıklarım **ismini**
Hatıra gönderdim al deyi Zeynep
Hiç olmazsa bana gönder **resmini**
Elçiler gönderdir sal deyi Zeynep s.105

Görmesin önü ile **ardını**
Hak artırsın yüreğinde **derdini**
Hasret eyle ona kendi **yurdunu**
Viran eyle tarumar et yarabbi s.109

Çare bulamam **derdine**
Hasret kalıyom **yurduma**
Dönüp baktım ben **ardıma**
Baktım ağlayı ağlayı

Bal diyerek içtim **zehri**
Çak deridir aşkın **nehri**
Çekmem derken gurbet **kahrı**
Çektim ağlayı ağlayı

Ana nerde baba **nerde**
Hasret kaldım artık **yurda**
Ben başımı türlü **derde**
Soktum ağlayı ağlayı s.131 onbir dörüklük bir şiir

FEYMANİ

Sakın mekan tutma cahil yur*du*nu
Düşmanınsa da sev sözün mer*di*ni
Gidip ejderhaya dök de der*di*ni
Hal bilmezsin kapısına uğrama 8-s.276

Aşkı aşıkları me*st* eder idi
Düşmanı düşmana do*st* eder idi
İşte bu sebepten ka*st* eder idi
Mecnun Mevlâ'sına Leyla diyerek 63-s.324

Mangıra çevirip Türk lirasını
Doların on*ns*una umut bağladık
Diskalife edip İslamiyet'i
Elin Lions'una umut bağladık
...
Soysuzun dan*ns*ına umut bağladık
...
Yılbaşı şan*ns*ına umut bağladık
...
Alman'ın Han*ns*'ına umut bağladık
...
Nevruz'a sin*ns*ine umut bağladık
...
Gözünün len*ns*ine umut bağladık
...
Bugün veryan*ns*ına umut bağladık 65-s.327

İnsan var cambazdır yolu tel *üstü*
 İnsan var vahşiler yareni, *dostu*
 İnsan var dünyayı yok etmek *kastı*
 Zalime yar olan yılı neyleyim 104-s.362

Kara sevda *mest* edince
 Mutlu olmuş Karacaoğlan
 Güzellere *dost* edince
 Mutlu olmuş Karacaoğlan 112-s.369

KARAC'OĞLAN

Mestine de deli gönül *mestine*
 Âşık olan gül gönderir *dostuna*
 Telli marhamısın attı *üstüme*
 Terlisin sevdiğim, sil, dedi bana 9-s.56

Ak kuğular sökün etti *yurdundan*
 Koç yiğitler yatamıyor *derdinden*
 Sabah namazında Belen *ardından*
 Saydım altı güzel indi pınara 16-s.60

Akça kızlar göç eyledi *yurdundan*
 Koç yiğitler deli oldu *derdinden*
 Gün öyle sonu da belin *ardından*
 Saydım altı güzel indi pınara 17-s.61

Dilber at kolların, dola *boynuma*
 Ölüm endişesi gelmez *aynıma*
 Bir gece misafir eyle *koynuna*
 Sabah oldu deyü kaldırma beni 73-s.101

Ko, dolanıp dursun kolun boynuma
Hiç ölüm korkusu yoktur ayımında
Bir gececik mihman olsam koynunda
Uyan sabah, deyü kaldırma beni 75-s.102

Getir oğlan, ben geyeyim postumu
Kimse bilmez gazezimi, kasdımı
Gurbet elde koydum geldim dostumu
Geri dönsem kınarm'ola el bizi 88-s.111

O güzelin ayağında mesti var
Mutlak bizi öldürmeye kastı var
Benden başka sarılacak dostu var
Onlar varsın sarsın, ilâzım değil 103-s.121

KARAC'OĞLAN der, gez ili yurtları
Konuşalım başa gelen dertleri
Sevmeseydim senin gibi sertleri
Ah neyleyim, akıl başa yâr değil 104-s.122

Güzel senin ak saraylı yurdun var
Divitin var, kalemin var, ördün var
Güzel senin türlü türlü derdin var
Hoşça kalın, karşımdaki tor değil 107-s.124

KARAC'OĞLAN der, gezelim yurtları
Söyleyelim başa gelen dertleri
Sevmeseydim senin gibi sertleri
Ah neyleyim, aklım başa yâr değil 107-s.124

- Taramış zülfünü, açmış *aynını*
 Eğmiş kametin, bükmüş *boynunu*
 Ayva, turunç mekân tutmuş *koynunu*
 Kokar güller gibi teri mi bilmem 111-s.127
- Bir ok attım karlı dağın *ardına*
 Düştü m'ola sevdiğimin *yurduna*
 El yanmazken ben yardım *derdine*
 Engel aramızı açtı neyneyim 141-s.148
- Karac'oğlan der ki, *mest*in var imiş
 Beni öldürmeye *kasd*in var imiş
 Daha benden başka *dost*un var imiş
 Yâd ellerle konuşmuşsun bir zaman 160-s.161
- Karac'oğlan der ki, ey mah-ı *mest*im
 Kaşın gözün eğme cana mı *kasd*ın
 Severler güzeli incinme *dost*um
 Harcın ise güzel olmaya idin 189-s.181
- Merdine de Karac'oğlan *merd*ine
 Yaktı beni ataşına *urd*una
 Anaçtaki karlı dağın *ard*ına
 Aşar gider, yaylasına Birgelin 196-s.185
- Mestine de Karac'oğlan *mest*ine
 Dostu olan gül gönderir *dost*una
 Kızılırmak olsam aksam *üst*üne
 Ataşından kara bağrım *ezg*indir 287-s.247

Arap at üstünde kaldı *postumuz*
İkrardan döndü mü ola *dostumuz*
Yarın bir gün kara toprak *üstümüz*
Çürüdür ey Benli Suna'm çürüdür 288-s.247

Yar oturmuş, kurulur naz *postuna*
Hiç bakmıyor yârenine *dostuna*
Yaz gelince çayır çimen *üstüne*
Yâr bâde doldurur elleri bir hoş 305-s.259

Gönül düştü bir geyiğın *postuna*
Azrail de can almanın *kasdına*
Döne döne teneşirin *üstüne*
Yatmayınca gönül yârdan ayrılmaz 317-s.267

Gözüm kaldı şu kaplanın *postunda*
Azrail de can almğın *kasdında*
Döne döne teneşirin *üstünde*
Yunmayınca tenim yârdan ayrılmaz 320-s.269

Giden gelmez giden gelmez
Aşnasın ağlatan gülmez
Geyim ile merdan olmaz
Vur kantara *tart* yiğidi

Deryalarda olur *bahri*
Yâr elinden içtim *zehri*
Sunam gurbet ilin *kahrı*
Yumşak eder *sert* yiğidi

Der Karac' oğlan nolurmuş Dert Allah'tan gelirmiş İflah etmez ödürürmüş Yürekteki <i>dert</i> yiğidi	340-s.286-7
Baktım kızın gül <i>aynına</i> İnciler takmış boynuna Zemheride gir koynuna Kızın koynu yaz veriyor	401-s.331
Hançerin almış <i>destine</i> Beni öldürmek <i>kasdına</i> Beyaz gerdanın <i>üstüne</i> Yâre bir ben gerek bir ben	446-s.366
Mestine de Karac' oğlan <i>mestine</i> Dostu olan gül alıyor <i>destine</i> Bir şehir var, yılan yağar <i>üstüne</i> Onu yer de geri döner leylekler	466-s.390
Sana derim ey Osman Paşa Düşmanlara karşı duran <i>mert</i> olur Şahin kocasa da vermez avını Ta ezelden kurt eniği <i>kurt</i> olur	478-s.400
Karac' oğlan diyor <i>pestten</i> Armağan geliyor <i>dosstan</i> Bir kol alttan bir kol <i>üstten</i> Sar Muhammed'i seversen	28-s.423

KULOĞLU

İkrar senin olsun, **ceht** senin olsun
İnanma kimseye, **aht** senin olsun
Ben ahrete gittim, **taht** senin olsun
Yahşi adın çıksın iline, demiş 4-s.282

Karaya çıktılar gaza **kasdına**
Ganî Mevlâm saldı şikâr **üstüne**
Her birisi seyfin alıp **destine**
Hazreti Ali gibi saldı diyesin 7-s.286

Çeke çeke ben bu aşkın yayını
Heçbir nişan olmaz bunda **şasdıma**
Derviş olurum sevini sevini
Korkarım ki şeklim uymaz **postuma**
...
Bir gün ecel câmin sunar **boştuna**
...
Pîr nişanı geldi düştü **üstüme**
...
Eremedim muradıma, **kasdıma**
...
Hicabımdan yârânıma, **dostuma** s.294

Kuloğlu eydür, Hakk'a tut **kasdını**
Anlamazsın düşmanını **dostunu**
Kerem gelir deyü, kendi **destini**
Mürvetsiz yerlere sunarsın, gönül 21-s.302

Kimseye kemliği yoktur *kasdımın*
Uğruna ser vermez miyim *dostumun*
Halimizce abdalıyım *postumun*
Ahdile amandan dönmeyi bilmem 24-s.305

Kime söyleyeyim ben bu *derdimi*
Hûn ettin ciğerim deldin rûzigâr
Tebdil ettim mekânımı *yurdumu*
Yine dondan dona attın rûzigâr 39-s.320

Kuloğlu der, geydim *postu*
Kaçırdım gözerli *mesti*
Halden bilen nazlı *dostu*
Arayıp gezer yürürüm 55-s.336

Dünyada eylik *dostuna*
Sınan yiğide aşk olsun
Bâdeyi alıp *destine*
Kanan yiğide aşk olsun 59-s.340

Kuloğlu der, varabilsem *dostuma*
Erebilsem muradıma, *kasdına*
Akar gözüm yaşı, yürür *üstüme*
Sellere düşürdün gönül sen beni 67-s.348

KÖROĞLU

Köroğlu'm besler *mer*tleri
Yumuşak ederler *ser*tleri
Çamlıbel'in aç *kur*tları
Birbirini kapar gelir 25-s.53
Arap atın *üs*tündedir
Ala gözler *mes*tindedir
Şirin canlar *kas*dındadır
Ayvaz bu gelen, yâr bu gelen 51-s.89

İrgür âşıkı *dos*tuna
Buluşun çeşm-i *mes*tine
Düşmüşsün gemin *üs*tüne
Köpüğün saçıp gidersin 63-s.106

PİR SULTAN ABDAL

Derildi ayn-ı cem kuruldu erkân
Erenler oturmuş postu *pos*tuna
Niyaz edip Hakk'a açıldı meydan
Meydancılar çerağ aldı *des*tine
...
Kevser getirdiler meydan *üs*tüne
...
Mâil oldum gözlerinin *mes*tine
...
Özlerin teslim ettiler *dos*tuna
...
Üçlerle yediler erkân *üs*tüne 8-s.95-96

- Dayanılmaz âşıkların *derdine*
Akıl yetmez ezberine *viridine*
Nakes konmak ister cömert *yurduna*
Tilki kovdu ülkesinden arslanı 12-s.99
- Benim gönlüm bir geyicik *postunda*
Giydirmenin muradında *kastında*
Teneşirin tahtasının *üstünde*
Yusalar da ben Ali'den ayrılmam 38-s.123
- Gönül çıkamak ister Şah'ın *köşküne*
Can boyanmak ister Ali *müşküne*
Pirim Ali on'ki imam *aşkına*
Açılın kapılar Şah'a gidelim 47-s.130
- Bazını almış *destine*
Hizmet ederdi *dostuna*
Ahd ile ikrar *üstüne*
Durur da var durmaz da var 141-s.215
- Alay göçmüş *yurd'u*ğradım
Bir acıkmış *kurd'u*ğradım
Bir acayip *derd'u*ğradım
Çekmeyenler bilmez imiş 155-s.228
- Yaz gelende yazı yaban *yurt* olur
Ak sürüye kara koyun *kurt* olur
Sevip sevip ayrılması *dert* olur
Felek beni nazlı yârdan ayırdı 187-s.257

Gider isem bu il sana **yurt** oldun
Münafıklar aramızda **kurt** olsun
Ben ölürsem yüreğine **dert** olsun
Geçti dost kervanı eyleme beni 200-s.268

Gidersem bu yerler size **yurd** olsun
Ara yerin münafıkı **kurd** olsun
Ben gidiyom yüreğine **derd** olsun
Gelin rıza ile gönderin bizi 208-s.275

Gamdan hisar oldu mekânım **yurdum**
İşitmez âvazım dinlemez **virdim**
Bir değil, beş değil, on değil **derdim**
Düğümler baş verdi sıralandı gel 210-s.276

Güzel Şah'ım çıktı m'ola **köşküne**
Can dayanmaz gayretine **müşküne**
Seni beni Yaradan'ın **aşkına**
Açılın kapılar Şah'a gidelim 223-s.288

Günahsız kardaşlar günahım **tartar**
Hasretlik yüzünü yüzüme **sürter**
Her kime söylesem yakasın **yırtar**
Ölüm ile ayrılığın elinden 239-s.303

Aşa idim karlı dağın **ardına**
Kona idim sevdiğimin **yurduna**
Yeni düştüm bir güzelin **derdine**
Bir selâmın gelmez oldu nedendir 281-s.340

Yürüyüş eyledi urum *üstüne*
Ali nesli güzel imam geliyor
İnip temenna eyledim *destine*
Ali nesli güzel imam geliyor 285-s.342

Bu meydanda serilidir *postumuz*
Çok şükür Mevlâ'ya gördük *dostumuz*
Bir gün kara toprak bürür *üstümüz*
Çürüdür hey benli dilber çürüdür 288-s.345

Merdindendir deli gönül *merdinden*
Ala Dağ'dan Şah Abbas'ın *yurdundan*
Kanlı yaş akıttım Şah'ın *derdinden*
Acep Şah'a giden yollar bu m'ola 337-s.389

Yaz gelende çayır çimen *üstüne*
Armağan gönderir dostu *dostuna*
Dört şey vardır onu almış *destine*
Esir cura biri şahin biri baz 370-s.416

Çok dedelik gördüm sarı *kürkünde*
Dedelik nişanı vardır *börkünde*
Altın mıdır gümüş müdür *terkinde*
Bire dedem yağmadan mı gelirsin

REYHANI

- Bundan sonra insan hayat *derdini*
Çekiyorsa menfaat var ucunda
Ali Dayı tarlasını *yurdunu*
Ekiyorsa menfaat var ucunda 59-s.97
- Dili dönmez cevap vermez *dostuna*
Mübarek Azrail düşmüş *kastına*
Bir kucak da ot basarlar *üstüne*
Oğulları yatak vermemiş gibi 85-s.129
- Dervişanlar gibi abdal *postunda*
Aşıklar misali aşkın *mestinde*
Her gece bir garip yatak *üstünde*
Gözlerimden akan yaşım belli mi 91-s.135
- Bulut çökmüş Azapköy'ün *üstüne*
Sanki o da düşmüş canlar *kastine*
Yaralılar yalvarıyor *dostuna*
Hele gelin görün bizim köyleri 94-s.139
- Uğramaz olaydım aşkın *mestine*
Reyhani aşk âşıkların *kastına*
Kara yerde ak göğsümün *üstüne*
Boz yılanlar yatanda mı gelecek 8-s.144
- Tarak alır ayna koyar *aynına*
İnci takar gerdanına *boynuna*
Sineleri sığmaz olur *koyununa*
Bir ah çeker düğmeleri çözerek 101-s.148

Reyhani'yim canı inler *post*unda
Ahiret sırrı yok dünya *dost*unda
Yırtık gömlek iki tahta *üst*ünde
Yalnız dört kişiye ihtiyacım var 158-s.216

Kızıl kına yakmış beyaz *dest*ine
Cellat olmuş yiğitlerin *kast*ına
Siyah saçlar ince belin *üst*üne
Yanakları al olacak zamandır 169-s.228

RUHANİ

Yurdunu sevene yurdu *dost* olur
Şöhretlenir her milletten *üst* olur
Avuç avuç alıp içen *mest* olur
Şifalı pınardır vatan sevgisi 80-s.123

Gönül bir hikmet var senin *aşk*ında
Maşuk olur aşıkların *meşk*inde
Sevda çorbasını sevgi *köşk*ünde
Her içen güzele kaşksın gönül 94-s.140

Hürriyetin sembolüdür bozkurtlar
Yiğitler harmanı bu bizim yurtlar
Bir atasözüdür mert oğlu mertler
Gücü yettiğini yıkar mı yıkmaz s.273

RUHSATI

- Şükür tanıdın yur*rd*unu
UnutmamıŐsın ar*rd*ını
Ruhsat ne bilsin der*rd*ini
Safa geldin hacı baba 1-s.83
- Kara toprak bir gün basar ü*st*ümüz
EŐe dostu ulaŐtırmaz des*st*imiz
İçi hain yüze güler dostumuz
Yollarını bağlamaktan ne fayda 16- s.94
- Sebavette meŐhur hub idi res*sm*in
Diyanet babında çok idi has*sm*ın
BölükbaŐızade Del' Ahmet is*sm*in
Asılızadeliiğin bil Ahmet ağa 19-s.95
- Devlet istersen zik*kr* eyle
Varacak yerin fik*kr* eyle
Eski haline Şük*kr* eyle
Ki cennetle olalım Őad 46- s.119
- Ne sabrın var ne Şük*kr*ün var
Ne zikrin var ne fik*kr*in var
Hemen bin türlü mek*kr*in var
Ne gafletle Őad olalım 46-s.119
- Artır vir*rd*ini
Terk et yur*rd*unu
Söyle der*rd*ini
Allah Allah de 52-s.123

Ispat oldu *dost* olduğu
Her tekkeden *üst* olduğu
Ruhsatî'nin *mest* olduğu
Rüfailer tekkesinde 54-s.125

Gece gündüz düştüm aşkın *vir*dine
Dayanamam hasretine *der*dine
Ey saba gidersen dostun *yur*duna
Yarin hasta diye bir haber eyle 63-s.131

Kuzu derisinden *post*umuz
Belli olmaz düşmanımız *dost*umuz
Üç günde bir silkeleriz *üst*ümüz
Yazık bu nardaki yanan canlara 71-s. 136

Yaradanı hiç aldın mı *zık*rine
Devamın var mıdır acep *şük*rüne
Bir kez de ölümü getir *fık*rine
Verdiği bu ruhu alacak Allah 86-s.146

Parça parça oldu yaylalar *yur*tlar
Ortalıkta kaldı yiğitler *mer*tlar
Ruhsatî'yi iflah etmez bu *der*tlar
Gitti sağır akraz Laz da kalmadı 96-s.154

Beşi tuttum beşi sevdim bana *dört* göstermedi
Anın için selametim bana *der*t göstermedi

Kimsenin azına çoğuna karışıp bakmadım
İnsana insan göründüm şükür *kurt* göstermedi

Ne varsam türab ettim yüzümü yerlere ben
İlham-ı Hüda erişti nasa *sert* göstermedi

Bazı kere hicret etmeklik geçiyor gönlümden
Niçin dersen temiz komşu iyce *yurt* göstermedi

Hiçbir kese sezdirmedim Allah'tan korktuğumu
Ol sebepten kullarına beni *mert* göstermedi

Ruhsatı'yim her kapıda boynum eğdim kul gibi
Tekebbürlük kapısında beni *kart* göstermedi 116-s.168-169

Unutturdun evradını *vir*dimi
Kerem gibi terk eyledim *yurd*umu
Mecnun'dan da beter ettin *der*dimi
Destan ettin dilden dile yetmez mi 141-s.187

Kimse bilmez bir kimsenin *kas*dini
Bilen hani düşmanını *dost*unu
Cümlesi giyinmiş namert *post*unu
Avrat belli değil er beli değil 181-s.224

Kulağım işitmez gözüm *seğ*riyor
Bir merak var ciğerimi *doğ*ruyor
Devamsız sözlerden başım *ağ*riyor
Cahillerin sohbetinden usandım 199-s.237

Baktım ki biraz cema'at bir odaya *celb* olur
Dad-ı Hak'tan gelir ilham biraz güftar *selb* olur
Her kulunun bir derdi var anladım ki *kalb* olur
Bir söz açıp o halleri sezmeden hoşlanırım 205-s.241

Uzak eyledin *dostumu*
 Ateşe yaktın *üstümü*
 Bilmedim soydun *postumu*
 Şal eyledim sabreyledim 213-s.247

Şehvet gözüyle bakanlar çok yaşamaz *kahrolur*
 Hikmet nazarıyla bakan bade içer *bahrolur*
 Fitrenizi vermezseniz orucunuz *cehrolur*
 Ruhsat gibi bir kemtere yar olun bayramlaşın 270-s.295

Nice bir çekeyim adu *kahrını*
 İçirdin her zaman aşkın *zehrini*
 Yıktın viran ettin gönül *şehrini*
 Sevmeyen cenneti sen değil misin 294-s.312

Ruhsati'yim yeni düştüm *derdine*
 Çok cehd ettim yetemedim *ardına*
 Nazar ettim yaylasına *yurduna*
 Muhabbet etmeye emmi yeri var 322-s.341

Ruhsat âşık arzuladım *dostumu*
 Dost yolunda feda ettim *postumu*
 Gelen geçen ko çiğnesin *üstümü*
 Yare giden toz dumanlı yolum var 335-s.344

Öldüm gittim doyamadım *viridinden*
 Çok cehd ettim yetemedim *ardından*
 İki dinli bir zalimin *derdinden*
 Sararıp da solmuş da mı demezler 356-s.360

Aşkın zincirini taktım boynuma
Muhabbet ateşin koydum koynuma
Olur olmaz söz kâr etmez beynime
Guşum olsa da bir olmasa da 376-s.374

Ruhsatî Azra'il gezer kasdına
Hakkım helal olsun eşim dostuma
Bir belli taş dikin kabrim üstüne
Bir gün devir döner belirsiz olur 406-s.398

Felek kemendini tastı boynuma
O gülün hayali düştü aynıma
Bir hançer sapladı bu söz beynime
Hasret kıyamete kalmasın demiş 417-s.407

Çekme gel dünyanın kahrın
Boşa nuş eyleme zehrın
Zeyn edelim gönül şehrin
Gelen mah-ı Recep'dir bu 427-s.414

Revnağ-ı dünyada yoktur fikrimiz
Birliğinde bend olmuştur şükürümüz
İnşallah kabul olur zikrimiz
Biz emeği hebalardan değiliz

Tarık Nakşi'den tamdır postumuz
Muhammed'den gayri yoktur dostumu
Türab olduk çiğnesinler üstümüz
Mağrur olan babalardan değiliz 460-s.440

SEYRANİ

Niçün cevridersin bana *kasd*ile
 Bir dahi görüşeydim nazlı *dest*ile
 Özenmiş yazmışsın bunu *dest*ile
 Duydum mefhûmunu aleyküm selâm 107-s.120

Seyrani geçmiş gün geçmez *dest*ime
 Rabbim kavuştura çeşm-i *mest*ime
 Gam keder gurbette bindi *üst*üme
 At gibi ağzıma taktı gem benim 124-s.132

Tabiplerin ilmin ehl-i *derd* okur
 Derd-i Seyrânî'ye dermân *merd* olur
 Ham sofular tesbih çeker *vir*d okur
 Gözü hayvan yemin çalmada olur 219-s.191

Ayık demler *mest*imizde
 Seyrânî cân *dest*imizde
 Daim olsun *üst*ümüzde
 Şâh-ı Merdân'ın sâyesi 282-s.236

Seyrânî bilmem *mert* midir
 Yoksa câna cömert midir
 Eyyûp'un derde *dert* midir
 Ben ondan besbeter çektim 288-s.240

Sakın dokunma *dest*ime
 Kaza olur fincan düşer
 Haçer çekersin *kasd*ime
 Gel eyleme bir kan düşer 302-s.250

SÜMMANİ

Nüş ettim bâdesin düştüm **aşkına**
Nazar kıldım üçler kırklar **köşküne**
Bir vefâsız zalim yârin **meşkine**
Seyrettim cilveyi edasın tek tek 1-s.154

Dertsiz iken dert ehlinden **dert** aldım
Aşkın ocağına göz baka baka
On birinde ben ustamdan **virđ** aldım
Güş verdim kâmile söz baka baka 5-s.158

Neden fark edersin nâmert **cömerđi**
Bilen fikir yüz bir renge bölendi
Gel ey dertsiz kolay sanma bu **derđi**
Derdin dert ehline çata göresin 11-s.161

Bunlar da terk etmiş vatanı **yurđu**
Kimse bilmez nedir bunların **derđi**
Üçüncü mendilde sirkenin **kurđa**
Arar da bulurum benim beylerim 56-s.194

Aslı mümin olan kendi **mert** olmaz
Ol nasıl mümin delende **virđ** olmaz
Dedik belki sübyanlarda **dert** olmaz
Onla da ağlasın şîr yarası var 69-s.202

Gönül ister varam yurduna yârin
Gönülden meftunum virdine yârin
Ben yandım âlemde derdine yârin
Ne yapam bir yârim yâde düş oldu 227-s.295

Hafız gider isen Bayburt şehrine
 İnşallah dalarsın ilmin bahrine
 Sümmânî'den selâm aşkın nehrine
 Tabşur Celâli'ye emanetimiz. 236-s.300

Kaynakçada verdiğimiz eserlerin taranması sonucu belirlediğimiz, iki ünsüzün uyak yapılmasına dayalı şiir parçalarını yukarda aktardık. Alıntıladığımız örneklerin sayısı 166'dır. Bunların yüz altmış dördü dörtlük, ikisi beyit düzenindedir. Verdiğimiz 166 örnek uyak yönünden bir eksik ya da kusur taşımamaktadır. Yaptığımız taramada eksikli ya da kusurlu örnekler de belirledik. Bunların sayısı da 132'dir. Yer darlığı nedeniyle kusurlu diye nitelediğimiz dörtlüklerden bir kaçını aktarmakla yetinmek zorunda kaldık.

Cebelinur Lokman Hekim'in yurdu
 Kozan Dağları'nın uluşur kurdu
 Yeller Binboğa'nın karın savurdu
 Kurumuş otları çimensiz dağlar Feymani, 146-s.397

Hiç dert olmaz bu dert gibi
 Yanar yüreğim od gibi
 Eşinden azmış kurt gibi
 Dağlara düşesin kalan Karacaoğlan, 367-s.307

Köroğlu der, durman, edek cengimiz
 Bunda belli olsun yiğit hangimiz
 Üç saat sürmeli burada hengimiz
 Tarih yazın şu dağlara nişane Köroğlu, 13-s.36

Sözümüz geçmedi dosta
 Bana derler, oldun hasta
 Er geç kuloğlu'nu posta
 Koyar derler, nazlım seni Kuloğlu, 51-s.332

İmam Takî İmam Nakî'dir virdim
 Anlara sığındım dayandım durdum
 Hasan-ül Asker'e yüzümüm sürdüm
 Mürvet günahıma kalma yâ Ali Pir Sultan Abdal, 17-s.104

Reyhamını devşir onu dest'eyle
 Ben deliyim öğüt ver de pest eyle
 Düşmanının el yanında dost eyle
 Bir gececik mihman eyle sar beni Pir Sultan Abdal, 201-s.268

Binde bir varan ilimin bendine
 Cihan dökülmüştür iğva fendine
 Erdem kalan der ki benim kendine
 Arife kâmile rağbet mi kaldı Sümmani, 99-s.222

Sekizini alıntıladığımız 132 kusurlu ya da eksikli örneğin çoğunda dizelerin biri uyağı kusurlu duruma getirmektedir. Kusurlu olanları bir yana bırakırsak bile geriye çok sayıda örnek kalmaktadır. Üç beş örnek olsa iki ünsüz benzerliğini istisna bir durum olarak kabul edebilirdik. 166 örnekte uyak olan sözcüklerin hepsi değişik sözcükler midir yoksa ortak sözcükler var mıdır sorusunun karşılığını da aradık. Örneklerde ortak sözcükler olduğunu gördük. Şimdi uyak yapılan bu ortak sözcükleri kaç kez kullanıldıklarıyla birlikte sıralıyoruz.

Yurt	40	Meşk	3	Tart	1
Kurt	16	Müşk	2	Sürt	1
Dert	49	Maşk	1	Yırt	1
Sert	6				
Vird	14	Kahr	9	Türk	1
Art	13	Zehr	7	Gark	1
Kart	1	Şehr	5	Çark	1
Dört	2	Dehr	3	Kürk	1
Ört	3	Bahr	2	Terk	1

Kürt	2	Şükr	5	Kavm	1
Urt	1	Fikr	5	Levm	1
Bozkurt	1	Zikr	4	Revm	1
Fert	1	Mekr	1		
Cömert	1				
Dost	45	Ayn	7	Ons	1
Post	21	Boyn	8	Lions	1
Bost	1	Koyn	7	Hans	1
Tast	1	Beyn	2	Şans	1
Üst	45			Dans	1
Mest	20	Cönk	1	Lens	1
Dest	20	Denk	1		
Kast	32	Cenk	1	Taht	1
Pest	1	Leveng	1	Ceht	1
				Aht	1
Resm	5	Harç	1		
Hasm	3	Borç	1	Kalp	1
İsm	6	Burç	1	Celp	1
Cism	3			Selp	1
		Doğr	1		
Aşk	8	Seyr	1	Kadr	1
Köşk	8	Ağır	1	Bedr	1

Tamamına yakını dörtlüklerden oluşan 166 şiir parçasında 80 ayrı sözcükle uyak yapılmıştır. Post, dost, kast, üst, mest, kurt, yurt, vird sözcüklerinin daha yoğun olarak kullanıldığı dikkati çekmektedir. Daha önce de belirttiğimiz gibi iki ünsüz benzeşmesine dayanan uyağın çok kullanılması, bazı sözcüklerde yığılma olmasına karşın farklı sözcük sayısının istisna denilecek oranın dışında kalması ya yeni bir adlandırmayı veya tasnifi ya da yalnızca tam uyak tanımının kısmen değiştirilmesini gerektirecek. Yeni bir ad verme ya da tasnife gitme

yerine, tam uyak tanımının kapsamının genişletilmesi daha pratik bir yol olacaktır. Bu durumda kapsamı genişletilerek tam uyak, bir ünlü ile bir ünsüzün benzeşmesi veya iki ünsüzün benzeşmesi olarak tanımlanabilir.

Dipnotlar:

- 1- Edebiyat Bilgi ve Kuramları, Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi İlköğretim Öğretmenliği Lisans Tamamlama Programı, Eskişehir, 1998.
- 2- A.g.e., s.100.
- 3- A.g.e., s.101.
- 4- A.g.e., s.101.
- 5- Cem Dilçin, Örneklerle Türk Şiir Bilgisi, Türk Dil Kurumu Yayınları: 517, Ankara, 1983, s.74.
- 6- A.g.e., s.86.
- 7- Doğan Kaya, Anonim Halk Şiiri, Akçağ Yayınları: 294, Ankara, 1999, s.25.
- 8- Bedri Aydoğan, “Bazı Kaynaklardaki Uyakla İlgili Bilgiler Üzerine”, Sosyal Bilimler Dergisi, C.8, S.8, Adana, 2001, s.16-32.

Taranan Kitaplar:

- Artun, Erman, Günümüzde Adana Âşıklık Geleneği (1966-1996) ve Âşık Feymani, Adana İl Kültür Müdürlüğü Yayınları, Adana, 1996.
- Aslanoğlu, İbrahim, Pir Sultan Abdallar, Erman Yayınevi, İstanbul, 1984.
- Atılğan, Halil, Ceyhanlı Âşık Ferahi, T.C. Kültür Bakanlığı, Ankara, 1997.
- Başgöz, İlhan, Aşık Ali İzzet Özkan, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1979.
- Çiftçi, Ramazan, Fehmi Gür, Malatya Belediyesi Kültür Yayınları:2, Uğurel Matbaası, Malatya, 2000.
- Düzgün, Dilaver, Âşık Yaşar Reyhani, Atatürk Ü. Yayınları No:852, Erzurum, 1997.
- , Âşık Mustafa Ruhani, Atatürk Ü. Yayınları No:853, Erzurum, 1997.
- Karadağ, Metin, Erzurumlu Emrah, 2.b., Ayyıldız Yayınları, Ankara, 1996.
- Kasır, Hasan Ali, Seyrani, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları No:33, Ankara, 1999.

Özen, Kutlu, Aşık Veysel Selam Olsun Kucak Kucak, Dilek Ofset, Sivas, 1998.

Öztelli, Cahit, Karacaoğlan, Bütün Şiirleri, 8.b., Özgür Yayın Dağıtım, İstanbul, 1987.

-----, Köroğlu Dadaloğlu Kuloğlu, 2.b., Özgür Yayın Dağıtım, İstanbul, 1984.

Rayman, Hayrettin, Âşık Sümmânî Hayatı Edebi Şahsiyeti Şiirleri ve Şiirlerinin Tahlili, Kariyer Matbaacılık, Ankara, 1997.

-----, Ardanuçlu Âşık Efkârî, Erzincan, 1998.

Sakaoğlu, Saim, Bayburtlu Zihni, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları:911, İstanbul,1998.